

Profesor doktor habilitowany Leszek Żabiński

(18 sierpnia 1947 – 19 września 2019)

W dniu 19 września 2019 roku w godzinach wieczornych środowisko katowickie obiegła sms-owa informacja, że zmarł rektor-senior prof. Leszek Żabiński. Zachorował w ostatnich tygodniach pełnienia godności rektorskiej, długa terapia wydawało się, że przynosi efekty, a jednak stało się inaczej: odszedł tak bardzo przedwcześnie.

Leszek Tadeusz Żabiński urodził się 18 sierpnia 1947 roku we Wrocławiu. Tam ukończył VIII Liceum Ogólnokształcące i po maturze rozpoczął studia w tamtejszej Wyższej Szkole Ekonomicznej na kierunku ekonomika przedsiębiorstwa. W roku 1969 uzyskał absolutorium i został magistrem ekonomii na podstawie obronionej pracy pt. *Rynkowy proces informacyjny w handlu państwowym w latach 1945–1968* napisanej pod kierunkiem dr Józefy Kramer. Rozpoczął trwającą całe życie pracę naukowo-dydaktyczną, będąc od 1970 roku asystentem, a od roku 1975 adiunktem w Instytucie Resortowo-Uczelnianym Handlu i Usług na Wydziale Gospodarki Narodowej wrocławskiej WSE. Pierwsze badania prowadził jeszcze jako student. Jego zainteresowania naukowe dotyczyły analizy rynku, problemów konsumpcji, rolę tych czynników w mechanizmach zarządzania gospodarką narodową i organizacją zarządzania przedsiębiorstwem handlowym. W roku 1975 na podstawie dysertacji *System informacyjny rynku w zarządzaniu obrotem towarowym* powstałej pod kierunkiem prof. Teodora Kramera (1926–2014) otrzymał stopień doktora nauk ekonomicznych.

W roku 1979 w ślad za swoimi mistrzami prof. prof. Józefą i Teodorem Kramerami przyjął zaproszenie do Katowic, gdzie związał się na stałe ze swoją drugą Alma Mater – Akademią Ekonomiczną im. Karola Adamieckiego, osiągając wszystkie szczeble i godności akademickie. Pod koniec 1981 roku na Wydziale Ekonomiki Produkcji i Obrotu Akademii Ekonomicznej w Poznaniu przeprowadzona została Jego habilitacja. Podstawą była rozprawa *Systemy sterowania rynkiem w gospodarce centralnie planowanej* (Zakład Wydawnictw Naukowych Instytutu Handlu Wewnętrznego i Usług, Warszawa 1980).

Profesor, dziekan, rektor

W latach 1982–1989 Leszek Żabiński był docentem w Akademii Ekonomicznej im. Karola Adamieckiego, natomiast w latach 1981–1984 pełnił funkcję zastępcy dyrektora Instytutu Obrotu Towarowego i Usług na Wydziale Handlu, Transportu i Usług katowickiej uczelni. W kadencji 1984–1987 był prorektorem ds. dydaktyki AE w Katowicach. W roku 1989

otrzymał tytuł profesorski. W latach 1987–1991 pełnił funkcję dyrektora Instytutu Rynku i Konsumpcji na Wydziale Handlu, Transportu i Usług, a po reorganizacji i przejściu na strukturę katedralną długo, bo w latach 1991–2016, kierował swoją autorską Katedrą Polityki Rynkowej i Zarządzania Marketingowego na Wydziale Zarządzania. Równolegle cieszył się zaufaniem społeczności uczelnianej, będąc przez dwie kadencje dziekanem Wydziału Zarządzania (2002–2008) oraz rektorem Uniwersytetu Ekonomicznego (2012–2016).

Pozostały trwałe ślady Jego sprawczych przedsięwzięć w uczelnianej przestrzeni. Przez dwie kadencje przewodniczył Komitetowi Wydawnictw Uczelnianych. Założył (2004) i redagował periodyk „Journal of Economics & Management”. Zainicjował cyklicznie organizowane wydziałowe konferencje naukowe. Wygłosił laudację podczas uroczystości nadania Leszkowi Balcerowiczowi doktoratu *honoris causa* (2005). Wprowadził tytuł profesora honorowego Uniwersytetu Ekonomicznego. Z troską wspierał prace i studia nad dziejami środowiska ekonomicznego w regionie, w tym zwłaszcza uczelni, tworząc Ośrodek Historii Uniwersytetu Ekonomicznego i Zawodzia (dzielnica, w której znajduje się uczelnia) w Katowicach.

Równolegle rosło uznanie środowiskowe poza uczelnią, co przejawiało się w licznych funkcjach i wyborach. Był m.in. członkiem Komitetu Nauk Ekonomicznych PAN (2012–2015), Komitetu Nauk Organizacji i Zarządzania PAN (1999–2002), członkiem sekcji Ekonomiki Górnictwa Komitetu Nauk Górniczych PAN (1993–2003), co wiązało się z równoległą do uczelnianej pracą w Zakładzie Ekonomiki Górnictwa i Regionu Głównego Instytutu Górnictwa. Nadto był członkiem Rady Głównej Szkolnictwa Wyższego i przewodniczącym jej Komisji Ekonomicznej (1996–1999), Rady Strategii Społeczno-Gospodarczej przy prezesie Rady Ministrów (2002–2005). Działał w Państwowej Komisji Akredytacyjnej (2003–2006). Z ramienia ministra Gospodarki był członkiem Rady Nadzorczej Polskich Hut Stali SA (2002–2004). Był w radach programowych czasopism „Marketing i Rynek” oraz „Konsumpcja i rozwój”. Uczestniczył w życiu stowarzyszeń i towarzystw, zachęcając przy tym zwłaszcza krąg bliskich podwładnych do podejmowania aktywności na tym polu. Od założenia w 2013 roku działał w Polskim Naukowym Towarzystwie Marketingowym. Był członkiem International Association for Research in Economic Psychology w Brukseli (1993–2002) i od 2014 roku The European Marketing Academy. Nade wszystko jednak związany był z Polskim Towarzystwem Ekonomicznym.

W Polskim Towarzystwie Ekonomicznym

Do PTE wstąpił w 1970 roku we Wrocławiu. Przeniesiony do Oddziału Katowickiego, był członkiem Zarządu w kadencji 1989–1993. Podczas XV Zjazdu Sprawozdawczo-Wyborczego Oddziału PTE w 1993 roku został nieoczekiwanie wybrany prezesem Zarządu i funkcję tę sprawował przez trzy kadencje (do 2005 roku). Tym samym od 1993 roku wchodził w skład Zarządu Krajowego PTE w Warszawie, będąc w kadencji 2001–2005 członkiem Prezydium ZK PTE, a w latach 2005–2015 – członkiem Rady Naukowej Towarzystwa. W latach 2005–2015 pozostawał niezmiennie członkiem Zarządu Oddziału PTE w Katowicach. W roku 1998 był w składzie delegacji ZK PTE odbywającej podróż studyjną do Chińskiej Republiki Ludowej. Był członkiem Sądu Konkursowego na najlepszy podręcznik akademicki z zakresu nauk ekonomicznych (zrezygnował dopiero w 2018 roku ze względu na stan zdrowia). W roku 2004 został wyróżniony Złotą Odznaką Honorową PTE z wieńcem. Jako członek Kapituły tej Odznaki, był recenzentem kolejnych wniosków wnoszących o jej przyznanie. W roku 2015 przyznany Mu został tytuł prezesa honorowego Oddziału PTE w Katowicach.

Podczas długiego przewodzenia Oddziałowi zostały udoskonalone czy zainicjowane nowe formy pracy w Towarzystwie. Współpracę z podwładnymi układał opierając się na relacjach osobistych i zaufaniu. Sprawnie funkcjonowało utworzone w 1995 roku Centrum Szkoleń i Studiów, prowadzące – często z Jego udziałem – zróżnicowaną działalność edukacyjną od form seminaryjnych do form dłuższych, także podyplomowych. Ogromną troskę przejawiał w stosunku do podejmowania działalności wydawniczej. Wspierał i motywował do ukazywania „Biuletynu Naukowo-Informacyjnego DOM EKONOMISTY”. Wygłaszał odczyty. Z entuzjazmem uczestniczył w spotkaniach związanych z Olimpiadą Wiedzy Ekonomicznej. Czynił Oddział PTE partnerem w licznych przedsięwzięciach prowadzonych w regionie. W szczególności dbał o dobre więzy z Akademią Ekonomiczną – niezmiennie miejscem o najważniejszym dla Niego znaczeniu – jak również umiejętnie przyciągał do Towarzystwa powstające wtedy uczelnie prywatne.

Kształt naukowego dzieła

Prof. Leszek Żabiński był osobą na wskroś oddaną badaniom i nauce. Ona była Jego pasją. Świadczą o tym Jego dzieła liczące ok. 350 publikacji, w tym monografie, wydawnictwa zbiorowe pod Jego redakcją naukową, rozdziały, artykuły, referaty, recenzje, sprawozdania czy komunikaty. Obszar dociekań dobrze oddaje autorska nazwa Katedry, którą prawie dwie dekady kierował: polityka rynkowa i w konsekwencji zarządzanie marketingowe.

Problematyka rynku jest punktem wyjścia, w sposób oczywisty w gospodarce wolnej, w sposób trudniejszy w gospodarkach spętanych nadzorem i nakazem politycznym. Istnieje continuum możliwych przejawów rynku, które trzeba poznać. Stąd oparta na dysertacji doktorskiej pierwsza monografia *Rynkowy proces informacyjny w zarządzaniu handlem* (AE, Wrocław 1976). Problem rynku w gospodarce centralnie zarządzanej był przedmiotem dalszych dociekań: *Rynek w procesie zarządzania gospodarką* (PWN, Warszawa 1979, 2 wyd. 1982, współautor: T. Kramer) oraz *Analiza rynku* (PWE, Warszawa 1981, współautorzy: R. Głowacki i J. Kramer). W nowych realiach ustrojowych ukazała się *Polityka rynkowa* (PWE, Warszawa 1991), jakkolwiek trzeba pamiętać, że *Zachowania podmiotów rynkowych* (pr. zb. pod red. J. Kramer, PWE, Warszawa 1999; L. Ż. jako współautor) mogą być różne i nieprzewidywalne. Dlatego stale potrzebny jest monitoring aktualizacji *Systemu informacyjnego o rynkach krajowych i zagranicznych* (AE, Katowice 1995). W ślad za tym przychodzi *Zarządzanie marketingowe istota, koncepcje, problematyka* (AE, Katowice 1998), w którym najważniejszy zdaje się być *Marketing produktów systemowych* (pr. zb. pod red. L. Żabińskiego, PWE, Warszawa 2012; także inne liczne publikacje z tego zakresu). Domknięty został logicznie zbudowany system wiedzy ekonomicznej, będący układem teoretycznie doniosłych i ważnych dla praktyki zagadnień. Co nie oznacza, że wyczerpane zostały pola naukowych eksploracji i badawczych ustaleń Profesora. Ograniczając się jedynie do ich wymienienia, można wskazać na edycje leksykonowe i dydaktyczne, jak pionierski wtedy słownik terminologiczny pod Jego redakcją *Sterowanie rynkiem i konsumpcją* (t. 1 i 2, AE, Katowice 1988), autorska kontrybucja do *Leksykonu marketingu* (red. J. Altkorn i T. Kramer, PWE, Warszawa 1998), także skrypty z zakresu analizy strategicznej i zarządzania marketingowego wydawane przez Akademię Ekonomiczną. Przyciągała uwagę Profesora integracja europejska (zob. prace zbiorowe z tego zakresu wydane w 1998, 2000 i 2003 roku przez Oddział PTE pod Jego współredakcją). Zafascynowany nauką, pełny erudycji, z zaangażowaniem prawie emocjonalnym rozważał relacje pomiędzy subdyscyplinami ekonomicznymi, np. *Marketing z zarządzanie* („Marketing i Rynek” 2002, nr 2), *Marketing a zarządzanie marketingowe* („Acta Universitatis Lodziensis. Folia Oeconomica”, Łódź 2005, nr 184), *Koncepcje marketingu a praktyki zarządzania. Aspekty teoretyczne i badawcze* (pr. zb. pod red. T. i L. Żabińskich, AE, Katowice 2007), także publikacje na temat paradygmatów nauk społecznych możliwych do aplikowania w marketingu, marketingu jako dyscyplinie wiedzy i nauki, marketingu strategicznego i relacyjnego, metodyki *case study/case research* w badaniach problemów zarządzania i marketingu wreszcie marketingu jako wyzwania współczesności. W ostatnim czasie uwagę

Profesora zwróciły problemy *Zarządzania przedsiębiorstwem turystycznym. Zarys problematyki* (pr. zb. pod red. L. Żabińskiego, UE, Katowice 2015).

Osobną grupę w tym ogromnym dorobku piśmienniczym stanowią publikacje związane z dydaktyką marketingu i konsumpcji. Dbał o ich ekspansję przedmiotową, zabiegał o nowe kierunki i specjalności kształcenia. Dzięki Jego staraniom uruchomione zostały: marketing na rynkach krajowych i zagranicznych oraz gospodarka turystyczna. Był promotorem 11 doktoratów, recenzentem wielu dysertacji i rozpraw promocyjnych oraz wniosków profesorskich.

Spotykał się z uznaniem służbowym i środowiskowym, czego dowodem są liczne odznaczenia państwowe i społeczne z Krzyżem Oficerskim OOP na czele (2004). Był laureatem wielu nagród i wyróżnień, posiadał członkostwo honorowe prestiżowych klubów i stowarzyszeń. Z okazji 70. rocznicy urodzin w dowód wdzięczności ukazała się dedykowana Mu księga jubileuszowa *Nowe koncepcje w nauce o marketingu i rynkach* (red. K. Żyminkowska, Wydawnictwo UE, Katowice 2018) o składzie autorskim zawężonym do najbliższych współpracowników.

Profesor miał liczne plany, które na przekór chorobie realizował do samego końca swych dni. Odszedł przedwcześnie. Prochy złożone zostały w obecności rodziny i licznych zebranych na cmentarzu przy parafii Ducha Świętego w Siemianowicach-Bytkowie.

Alojzy Czech, Sylwia Szulik